

Annabelle Lopez Ochoa loodud tantsutehnika on virtuooslik ja sisaldab rohkesti akrobaatilisi elemente. Stanley – Kealan McLaughlin, Stella – Ana Maria Gergely.

Rünno Lahesoo

Kõnelevad kehad

Kui klassikaline ballett oli suunatud publikule, siis nüüdisballett lubab vaatajal piiluda, mis toimub laval tegutsevate tantsijate suhetes.

Estonia „Tramm nimega Iha“, lavastaja Nancy Meckler, koreograaf Annabelle Lopez Ochoa, libreto autorid Nancy Meckler ja Annabelle Lopez Ochoa, helilooja Peter Salem, dirigendid Kaspar Mänd ja Lauri Sirp, kunstnik Niki Turner, valguskunstnik Tim Mitchell. Tantsivad Aljona Škatula, Luana Georg, Kealan McLaughlin, Ana Maria Gergely, Sergei Upkin, Jevgeni Grib, Anatoli Arhangelski, Marta Navasardjan jt. Esietendus 4. XI Estonia teatrisaalis.

SIRJE KEEVALLIK

Enne „Trammi nimega Iha“ etendusele minekut ei teinud ma mingit eeltööd: ei otsinud välja Tennessee Williamsi näidendit (1947), ei vaadanud YouTube'is pakutavaid lavastusi ega Elia Kazani 1951. aasta kuulsat filmi, kus peaosades Vivien Leigh ja Marlon Brando. Tahtsin näha, kas on võimalik nautida psühholoogilis-jutustavat balletti kui iseseisvat kunsteost, aga mitte kui üldtuntud draamateose tantsulist illustratsiooni. Vastus on jaa. Poole etenduse ajal mõtlesin, kas kavalehele on üldse vaja seda

ilmatu pikka sisuseletust. Oleks vist piisanud tegelaste nimedest õige väheste kommentaaridega: kes on kelle õde, kes kelle mees ja kes kelle sõber. Kõik, mis laval toimus, oli niigi arusaadav.

Annabelle Lopez Ochoa, 44aastane colombia-belgia segaverd koreograaf on nii suur meister lühivormide alal, et teda on kutsutud lavastama ligikaudu 50 tantsutrupi juurde üle maailma. Algas see aga 2002. aastal, kui ta tuli välja kolme tööga, üks neist, Marc van Rooni muusikale seatud seitsmeminutiline duett „Enne pärastist“ („Before After“) äratas kohe tähelepanu. Seda mitte seetõttu, et koreograafiline keel oluks midagi enneolematut, vaid sellepärast, et kehad olid pandud väljendama keerulisi emotsionaalseid seisundeid, alates ilusatest mälestustest kuni tühimuse ja vihkamiseni, kui partneri puudutamine on ebaseadlik.

2003. aastal otsustas seni paljudes truppides tantsinud Ochoa pühenduda täielikult koreograafiale. Igal aastal valmis tal mitu lühiballetti, millel puudus süžee ja mis pidid vaatajat köitma rääkiva keha kaudu. 2012. aastal hakkas

koreograafiga koostööd tegema aga lavastaja Nancy Meckler ning sündis Annabelle Lopez Ochoa esimene täispikk ballett „Tramm nimega Iha“, kus tema kõnelevad kehad on saanud täpsemad ja konkreetsemad ülesanded. Lavastaja roll on selles lavastuses nii tähtis, et balletil on kaks autorit, kusjuures Nancy Meckleri nimi seisab vahel isegi eespool.

Lavastuse terviklikkusele aitab kindlasti kaasa asjaolu, et muusika on lavastaja ja koreograaf loonud koos. Ka vanasti telliti vahel ballettidele muusika. Näiteks esitas Petipa „Uinuva kaunitari“ tarvis Tšaikovskile seesugused nõudmised: „Nr 9. Aurora väljumine. 2/4, koketselt, teravalt – 32 takti. Lõpetada 6/8, forte, 16 takti“. Seekord on see sündinud loomulikult teisiti. Lavastaja Nancy Meckler tunnistab, et andis Peter Salemile esialgu teada vaid libreto ja stseenide ligikaudse pikkuse. Samuti palus ta kasutada Ella Fitzgeraldi lugu „See on vaid paberist kuu“ („It's Only a Paper Moon“). Edasi hakkas aga muusika loomine arenema koos lavastusprotsessiga. Tundub, et siin on olnud kõigil kolmel

ühesugune õigus sõna sekka öelda: formerus orkestri omapärane koosseis, väga väike ja orienteeritud sellele, et saaks esitada džässirütme, lisandusid mittemuusikalised helid, mis üllatavad, aga õigustavad end uskumatult hästi.

Selle jutu peale võiks küsida, kas selle lavastuse puhul on üldse tegemist balletiga. Ei ole siin ju efektseid *pas de deux*'sid ega suuri divertimente, mida galakontsertidel esitada. Nüüdisballetis on nendest anakronismidest loobutud, nagu on ka loobutud kanoonilistest poosidest ja vahel koguni varvaskingadest. Kui klassikaline ballett oli suunatud publikule, siis nüüdisballett lubab vaatajal piiluda, mis toimub laval tegutsevate tantsijate suhetes. Olen kuulnud öeldavat, et nüüdisballett on kinni vanas, aga januneb uue järele. Vana all mõeldakse ennekõike klassikalise tantsu treeningukava, millega valmistatakse tantsija keha ette väga laia liigutuste spektri sooritamiseks, uus liikumine on aga täiesti koreograafi isikupärasest käekirjast. Sellest tulenevalt tuleb vahel ka tantsija keha ümber häälestada.

Annabelle Lopez Ochoa tantsutehnika on virtuooslik ja sisaldab rohkesti akrobaatilisi elemente. Need pole aga trikid trikkide pärast, vaid mõtestatud, vahel koguni sümboolsed liigutused. Naine pole talle mitte õrn printsess, vaid oma tugevuste ja nõrkustega isiksus.

8. novembri etendusel tantsis Blanche'i osa Aljona Škatula, kelle happerus sobib oivaliselt esindama lõunaosariikide pretensioonikat, ent hääbuvat kultuuri. Hämmastab klassikalise kooli saanud baleriini võime olla kühmus ja kohmakas, kuigi teda on aastaid treenitud sirgeks ja kuningannalikuks. Stanley Kowalskit, industriaalse linnakultuuri rohmakat tüüpi, tantsis Kealan McLaughlin, kellest sai rahvusballeti esisolist alles hiljuti. Stanley naise ja Blanche'i õe Stella rollis oli nooruke rumeenlanna Ana Maria Gergely, kes on tantsuhariduse saanud Londonis. Kuigi Estonia on tema esimene töökoht, polnud sugugi tunnet, et tegemist on kogematu tantsijatariga. Kui aga lavale ilmus Sergei Upkin Mitchina, oleksin tahtnud aplodeerida – selle tantsija sarm on kirjeldamatu.

Nii nagu korralik lõuna peab lõppema magustoiduga, nii peab minu arvates iga etendus lõppema üllatusega: kas keerab siis kass „Aidas“ oma kiiskavad silmad publikusse või hõljub viimase noodi saatel lavale surnud armastust väljendav lilla sall. Ka see etendus lõppes üllatusega. Millisega, seda las kogevad tulevased vaatajad.

Kui kuldkalake küsiks, mida ma sooviksin rahvusballeti trupi esituses veel näha, siis samade autorite 2016. aastal loodud tantsulavastust „Murtud tiivad“ („Broken Wings“). Loodetavasti oskavad Annabelle Lopez Ochoa ja Nancy Meckler naistena kujutada Frida Kahlo siseilma kõnelevate kehade keeles sama edukalt nagu Blanche DuBois' oma.